

PIHKALAN TALO | RAKENNUSHISTORIASELVITYS

Pihkalan talon rakennushistoriaselvitys

ISBN: 978-952-7430-53-8 (PDF, pieni resoluutio ja suojattu)
978-952-7430-54-5 (PDF, suuri resoluutio)
978-952-7430-55-2 (PDF, pieni resoluutio ja saavutettava)

Tilaaja: VTK Kiinteistöt Oy

Tekijä: Saatsi Arkkitehdit Oy
Emilia Saatsi, Pekka Saatsi, Aino Salo
pekka@saatsi.fi | 040 5955933 | www.saatsi.fi

Valmistunut: 3.10.2023

Kansikuva: Pihkalan talon itäjulkisivu kesäkuussa 2023.

Kuvat: Saatsi Arkkitehdit Oy, ellei toisin mainittu

SAATSI ARKKITEHDIT
PIHKALAN TALO | RAKENNUSHISTORIASELVITYS

PIHKALAN TALO | RAKENNUSHISTORIASELVITYS

SISÄLTÖ

TAUSTA

5 Johdanto

6 Perustiedot

7 Kaavatilanne

8 Rakennusperintö ja tehdyt inventoinnit

8 Suojelutilanne

9 Kohde kaupunkikuvassa

9 Rekolan kaupunginosa

RAKENNUSHISTORIA

11 Rakentamisen lähtökohtia

11 Rekola ennen 1900-lukua

13 Rekola kaupungistuu

16 Rakennuttaminen

16 Martti Pihkala (1882–1966)

17 Koskela 1³⁰ ja Haga 3⁵ muodostavat Jokipolven

18 Pihkalan talo

19 Arkkitehtuuri

19 1920-luku rakennusaikana

20 Terveellisen asumisen ihanne

21 1920-luvun arkkitehtuurin pääpiirteet

22 Sijainti tontilla

23 Julkisivuarkkitehtuuri

24 Rakennusaineet ja -tekniikka

25 Sisätilat

26 Muutosvaiheet

26 Ulkoasu

26 Sisätilat

26 Käyttäjät

29 Rakennusluvan alaiset muutokset

NYKYTILA

31 Ulkoasu

35 Sisätilat

35 Ensimmäinen kerros

39 Toinen kerros

40 Ullakko

JOHTOPÄÄTÖKSET

44 Erityispiirteet

44 Maisema ja kaupunkikuva

45 Rakennustyyppi ja arkkitehtuuri

45 Historiallisuus

46 Arvot

46 Edustavuus

46 Alkuperäisyys

46 Historiallinen todistusvoimaisuus

46 Harvinaisuus

LÄHTEET

TAUSTA

SAATSI ARKKITEHDIT
PIHKALAN TALO | RAKENNUSHISTORIASELVITYS

| Vuoden 2014 viistoilmakuva. Vantaan karttapalvelu.

JOHDANTO

Selvityksen kohteena on vuonna 1928 valmistunut asuinrakennus. Kohde sijaitsee Rekolan pientalovaltaisessa kaupunginosassa, Itä-Vantaan Koivukylän suuralueella. Rakennus sijoittuu Rekolan asunalueen pohjoisreunalle Joukontien itäpäätyyn. Kohdetta ympäröi Rekolan asuinalue, jonka rakennukset eivät ajoitu tietyllä vuosikymmenelle. Rakennuksen suunnittelija on tuntematon.

Rakennus on alun perin toiminut kansanedustaja Martti Pihkalan asuinrakennuksena. Pihkala asui rakennuksessa kuolemaansa saakka, ja 1960-luvulla kiinteistön osti teollisuusyritys Muuntolaite Oy. Omistajanmuutoksen jälkeen asuinrakennus muutettiin teollisuusrakennukseksi ja sen kylkeen rakennettiin laajennusosa.

Tämän selvityksen tarkoituksena on ollut selvittää rakennukset arvot asemakaavatyötä varten. Esiin tuotujen arvojen pohjalta museon viranomaiset arvioivat millaisia suojelumääräyksiä rakennukselle on mahdollisesti tarkoituksenmukaista asettaa. Selvityksessä on dokumentoitu kohde, tuotu esiin sen arkkitehtonisia ominaispiirteitä ja arvioitu niitä suhteessa valmistumisaikansa rakennustapaan.

Selvityksen päälähteenä on käytetty Vantaan rakennusvalvonnan aineistoja sekä 30.6.2023 tehdyn kenttäkäynnin havaintoja. Hanke on toteutettu yhteistyössä Vantaan kaupungin ja Vantaan kaupunginmuseon edustajista koostuvan ohjausryhmän kanssa. Ohjausryhmään kuuluivat VTK Kiinteistöt Oy:tä edustava Johannes Nieminen, Vantaan kaupunginmuseon rakennustutkijat Susanna Paavola ja Anne Silanto sekä Vantaan kaupungin asemakaava-arkkitehdit Jukka-Veli Heikka ja Noora Koskivaara. Kiitos kaikille selvitystyötä edistäneille!

Porvoossa 3.10.2023,

Emilia Saatsi
arkkitehti SAFA
maisema-arkkitehti

Pekka Saatsi
arkkitehti SAFA

Perustiedot

Kiinteistötiedot

Osoite	Joukontie 42
Rakennuksen nimi	Pihkalan talo, Jokipolvi, Martti Pihkalan asuintalo
Kiinteistötunnus	92-73-273-1
Omistaja	VTK Kiinteistöt Oy
Pysyvä rakennusnumero	101887347L
Käyttötarkoitus	699 muut teollisuuden tuotantorakennukset
Alkuperäinen käyttötarkoitus	011 Yhden asunnon talot
Alkuperäinen pääsuunnittelija	Arkkitehti Kallio
Valmistumisvuosi	1928
Kerrosala	1271 m ²
Tilavuus	5800 m ³
Kerrosuku	2

2 Rakennuksen sijainti Rekolan asuinalueen laidalla,
1:2000. Pohjakarttana Vantaan ortoilmakuva 2021.
Vantaan karttapalvelu.

Kaavatilanne

Asemakaava

Alueelle on tullut voimaan 21.8.1964 Rekolan rakennuskaava. Rakennuskaavassa alue on merkitty pientalojen, huoltoasemien ja pienteollisuusrakennusten korttelialueeksi.¹

Tällä hetkellä voimassa oleva asemakaava on 30.3.1988 ympäristöministeriössä vahvistettu asemakaava. Kiinteistö on merkitty ympäristöä häiritsemättömien teollisuusrakennusten korttelialueeksi (TY-3).

Kaavamääräyksen mukaan korttelialueelle ei saa sijoittaa laitosta, joka kipinöiden, tuhkan, noen, savun, lämmön, löyhyä, kaasujen, höyryjen, käryjen, värinän, melun tai raskaan liikenteen vuoksi tai muusta syystä aiheuttaa terveydellistä tai muuta haittaa lähellä asuville tai oleskeleville.²

Maakuntakaava

Uusimaa-kaava 2050 -maakuntakaavassa Rekolan alue on merkattu tiivistettäväksi alueeksi. Alue kuuluu pääkaupunkiseudun ydinvyöhykkeeseen. Rekolan alueen maakuntakaava on tullut voimaan osana Helsingin seudun vaihemaakuntakaavaa 25.8.2020.³

Yleiskaava

Vantaan 11.1.2023 voimaantulleessa yleiskaavassa Rekolan alue on merkitty pientalovaltaiseksi asuinalueeksi (AP). Kaavamerkinnän mukaan:

Alue varataan pientaloasumiseen.

Alueelle saa rakentaa ensisijaisesti erilaisia pientalotyypejä ja lähipalveluita. Olemassa olevan pientaloalueen uudis- ja täydennysrakentamisessa tulee vaalia ympäristön arvokkaita ominaispiirteitä sekä rakentamisen tapoja. Näillä alueilla suurin sallittu rakennuskorkeus on kolme kerrosta. Pientaloalueen rakennetta muuttavat asemakaavat tulee laatia riittävän laajoina kokonaisuuksina. Alueella tulee säilyttää riittävästi virkistysalueita.

Asemakaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa palvelujen riittävyys ja niiden saavutettavuus kestäväillä kulkumuodoilla. Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikkörajan alittavaa lähialueen asukkaita palvelevaa kauppaa.

Rakentamista säädellään yleiskaavalla, kunnes alueelle on laadittu asemakaava. Mikäli rakentaminen ei vaikeuta alueen tulevaa asemakaavoitusta, alueelle sallitaan rakentaminen 6.6.1983 mukaisilla tiloilla seuraavasti:

- yksi asunto 0,2 -2 hehtaarin suuruisilla tiloilla
- kaksi asuntoa 2-3 hehtaarin suuruisilla tiloilla
- kolme asuntoa yli 3 hehtaarin suuruisilla tiloilla.

3 Ote Vantaan ajantasa-asemakaavasta 1:2000. Vantaan karttapalvelu.

Rakennusperintö ja tehdyt inventoinnit

Kohde esiintyy vuonna 2006 julkaistussa Vantaan modernin teollisen rakennusperinnön 1930–1979 inventointiraportissa. Rakennus on tuolloin toiminut Efore Oy:n toimistorakennuksena. Raportissa sekä Vantaan rakennusrekisterissä rakennuksen valmistumisvuodeksi on merkattu virheellisesti vuosi 1937. Inventoinnissa rakennus on saanut luokitustunnuksen A2, jonka mukaan kohde on todennäköisesti suojeltava kohde, mutta vaatii asian varmistamiseksi tarkemman tutkimuksen.⁴

Asemakaavamuutoksen aloituspalaverin yhteydessä vuonna 2016 Vantaan kaupunginmuseon rakennustutkija Anne Vuojolainen (nyk. Silanto) on arvottanut rakennuksen seuraavasti:⁵

Rakennus on edustava esimerkki

Uusklassista kartanotyyliä edustava päärakennus on edustava esimerkki rakennusaikansa tai lajityyppinsä rakentamistavasta tai tyylistä.

Rakennuksella on alkuperäisyyssarvoa

Materiaali, arkkitehtuuri tai tyyli. Sisätiloista alkuperäisenä on säilynyt portaikko ja ullakko, muut sisätilat ovat kokeneet muutoksia.

Rakennuksessa on historiallista todistusvoimaisuutta

Rakennuksella on merkitystä historiallisen prosessin, taustatunnetun tai ilmiön todisteena tai siitä kertovana ja tietoa lisäävänä esimerkkinä. Rakennus liittyy kansallisesti tunnetun henkilön asuin- ja toimintaympäristöön.

Kansanedustaja Martti Pihkala oli 1960-luvun alkuun asti kylän tärkein vaikuttaja. Hän oli jyrkän linjan oikeistopoliitikko ja toimi sekä teollisuuden ylläpitämisen lakonmurtojärjestön Vientirauhan johtajana että kansallisen kokoomuspuolueen kansanedustajana.

Suomen katkaistua suhteensa Saksaan syyskuussa 1944 Pihkala pidätettiin, sillä Svinhufvud-kirjan levittämisen katsottiin haittaavan Suomen rauhantekoa. Hänet asetettiin kotiaarestiin kolmeksi vuodeksi Rekolassa omistamalleen maatilalle ns. Pihkalan taloon. Viimeiset vuotensa Pihkala vietti syrjässä politiikasta viljellen maatilansa.

Rakennus on mukana vuonna 2018 valmistuneessa Vantaan vanhojen rakennusten inventoinnissa (VAARI), mutta kohdetta ei tutkittu paikan päällä. Rakennuksen kulttuurihistoriallista arvoa ei tarkennettu inventoinnin yhteydessä.⁶

Vuonna 2022 Vantaan kaupunginmuseo on todennut rakennuksen kulttuurihistoriallisesti arvokkaaksi, ja se on saanut luokitustunnuksen RP Rakennusperintökohde.⁷

Suojelutilanne

Kaupunginmuseon lausunnossa 3.7.1989 Matari 3 -asemakaavaehdotuksesta esitettiin päärakennuksen varustamista merkinnällä, jonka perusteella rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä siihen liittyvien historiallisten arvojen vuoksi.⁸

Vuonna 2016 Vantaan kaupunginmuseo on esittänyt rakennuksen suojelua asemakaavassa rakennuksen kulttuurihistoriallisten arvojen vuoksi. Suojelumääräyksen tavoitteena tulisi olla rakennuksen kaupunkikuvallisen merkittävyyden ja alkuperäisyyden vaaliminen sekä alkuperäistä vastaavan ilmeen palauttaminen.⁹

Alueella ei ole suojeltavia arkeologisia kohteita.

4 Eskola 2006, 7, 83.

5 Vuojolainen 2016.

6 Eskola, VAARI 2018.

7 Silanto 2022.

8 Lehtovirta 1989.

9 Vuojolainen 2016.

KOHDE KAUPUNKIKUVASSA

Rekolan kaupunginosa

Pihkalan talo sijaitsee Rekolan pientalovaltaisessa kaupunginosassa. Rekola sijaitsee Helsinki–Riihimäki-radon varrella Koivukylän ja Korson välissä. Rekola kuuluu Koivukylän suuralueeseen.

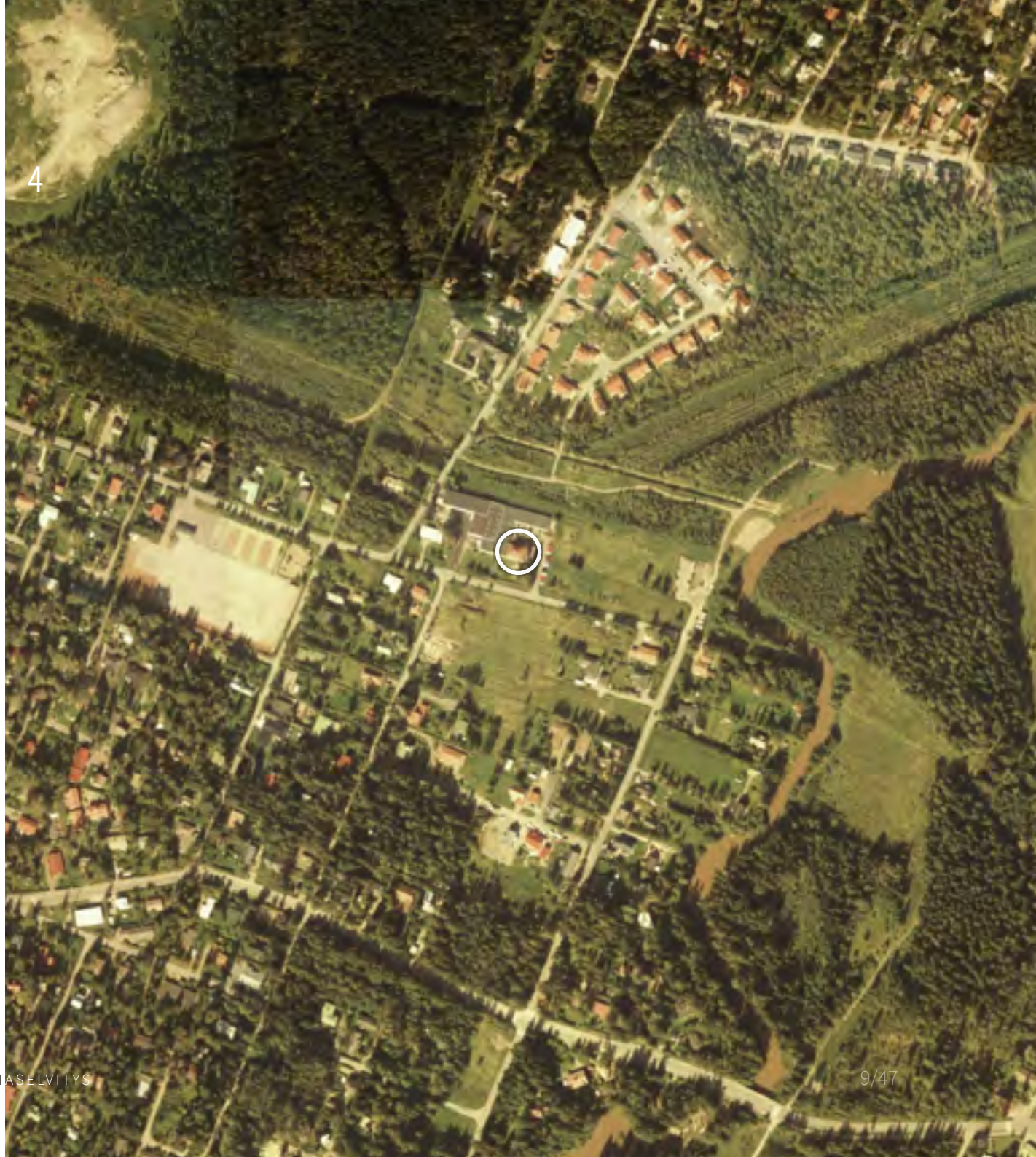
Aluetta rajaa lännessä rautatie, jonka toisella puolella sijaitsee Rekolanmäki ja Peijaksen sairaala. Idässä aluetta rajaa mutkitteleva Keravanjoki, jonka toisella puolella sijaitsee Päiväkumpu. Pohjoisessa metsävyöhykkeen takana sijaitsee Matarin kaupunginosa sekä etelässä Peijaksentie.

Nykyään suurin osa Rekolan kaupunginosasta on pientaloasusta. Alueella sijaitsee muun muassa ruokakauppa, pizzeria, Rekolan seurakunnan kirkko, elokuvateatteri ja kahvipahtimo.

4 Ilmakuva Rekolan asuinalueesta vuodelta 1998. Kohderakenne on merkattu valkoisella. 1:5000.
Vantaan kaupungin karttapalvelu.

SAATSI ARKKITEHDIT
PIHKALAN TALO | RAKENNUSHISTORIASELVITYS

RAKENNUSHISTORIA

SAATSI ARKKITEHDIT
PIHKALAN TALO | RAKENNUSHISTORIASELVITYS

5 Rakennus valokuvattuna vuonna 1989.
Päivi Lehtovirta. Vantaan kaupunginmuseo.

RAKENTAMISEN LÄHTÖKOHTIA

Rekola ennen 1900-lukua

Rekola on saanut nimensä 1400-luvulla eläneen Anders Räckhalsin mukaan. Talonpojat Anders Räckhals, Hans Madelin ja Michael Redeswijn lahjoittivat vuonna 1401 maata sielunmessulahjana katoliselle kirkolle, jonka edustajana toimi Helsingin pitäjän kirkko. Todennäköisesti lahjoitettava tila oli perustettu jo 1300-luvulla, sillä omistus lahjoitettiin ”taloineen, tontteineen, peltoineen, niittyineen ja metsineen”. Lahjoitusmaa sijaitsi nykyisen Rekolanojan länsipuolella laajan ja viljavan savitasangon koillisosassa, noin 2,5 kilometriä nykyisestä Rekolasta etelään. Nykyisin alueella sijaitsivat Asola ja Leinelä.¹⁰

Ennen nykyistä Rekolaa alueella sijaitsi ruotsinkielinen maalaishäyry Hanaböle. Kylään kuului viisi kantataloa: Stors, Lillpetas, Peikas, Heikas ja Storpetas. Kantatalot omistivat yhdessä Hanabölen kosken, jossa toimivat mylly ja vientisaha.¹¹

Rekolan alue kehittyi merkittävästi 1860-luvulla alkaneen raideliikenteen myötä. Vuonna 1862 Helsingin ja Hämeenlinnan välillä alkoi liikennöidä Suomen ensimmäinen matkustajajuna, ja Räckhalsin kartanon viereen rakennetulle Rekolan seisakkeelle juna pysähtyi ensimmäisen kerran vuonna 1887. Matka Räckhalsista Helsinkiin kesti 47 minuuttia, ja junaliikennöinti oli ainoa yhteys Helsinkiin aina 1950-luvulle saakka.¹²

¹⁰ Hockman 2001, 11; Sjöblom & Härmälä 2019, 7; Hultin 1968, 5, 13.

¹¹ Litzen 1987, 41.

¹² Litzen & Vuori 1997, 81–82.

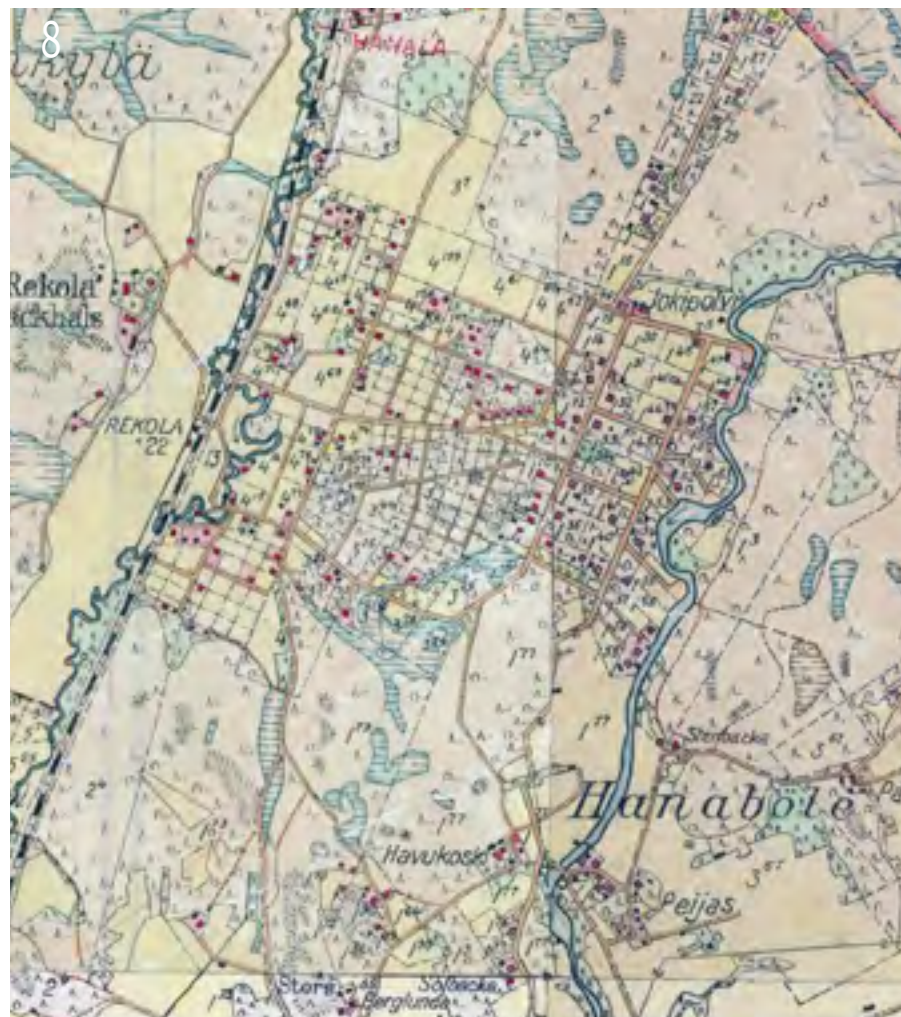
Rekolan nykyinen pientaloalue Rekolanpuron itäranalla oli alkujaan Hanabölen kylän takamaata, jossa sijaitsi turvesuo ja korpimetsää. Kerrotaan, että suohon oli uponnut ja kuollut kasakka. Tästä alue sai kutsumanimen Kosack kärr (1909) ja myöhemmin Kasakärr (1963). Rautatien valmistumisen myötä alueelle alkoi syntyä asutusta.¹³

¹³ Kallaluoto 2022, 257; Hockman 2001, 65.

6 Vuonna 1913 Rekolan seisakkeelle valmistui puinen asemarakennus. Nykyiselle paikalleen asema siirrettiin vuonna 1980. Puinen asemarakennus on sittemmin purettu. Kuva vuodelta 1961. Suomen Rautatiemuseo.

7 Senaatin kartta vuodelta 1872. Vastavalmistuneen juna-
radan varteen ei ole vielä rakentunut merkittävästi asutusta.
Alueella on turvesuota ja korpimetsää.
Vantaan karttapalvelu.

8 Pitäjänkartta vuodelta 1933. Rekola on saanut jo run-
saasti asutusta. Karttaan merkattu Jokipolvi viittaa Pihkalan
taloon.
Vantaan karttapalvelu.

Rekola kaupungistuu

Alkuvuodesta 1907 talonmistaja Antti Gestrin Riihimäeltä sekä rakennusmestari Frans Katajavuori (ent. Enberg) ostivat Rekolasta 121 hehtaarin Peijaksen tilan aikeenaan myydä maata palstoina. Muut paikalliset isännät ehtivät kuitenkin jättää keväällä 1907 Uudenmaan läänin maaherralle anomuksen uusjaon toimittamisesta Rekolan kylässä.¹⁴

Vuonna 1908 senaatti päätti, että uusjako toimitetaan. Tärkeää oli muodostaa tieyhteys kyläkeskuksen ja Räckhalsin pysäkin välille sekä Korson asemalle. Rekolan maa-alueet jyvitettiin pellon ja metsän laadun mukaan. Pelto oli metsäpalstaa arvokkaampaa. Joen rannan peltotontit olivat arvokkaimpia. Lopulliseen hintaan vaikuttivat lisäksi muun muassa yhteys pysäkille, mahdollisuus tehdä kaivo sekä sijainti suhteessa muihin palstoihin ja jokeen.¹⁵

Rautatieaseman ympäristöön alkoi 1900-luvun taitteessa kasvaa keskusalue, ja alueelle muutti paljon työvoimaa. Pääosin alue koostui perheistä, joiden miehet kävivät junalla töissä Helsingin tehtaissa, kuten Kone-Sillan konepajalla sekä Sörnäisissä.¹⁶

Hieman väljempää asutusta muodostui joen varteen. Joenpuoleiset asukkaat olivat virkamiehiä, ammattimiehiä ja opettajia, mutta myös kesäasukkaita. Joen puolen

asukkailla oli 5–10 hehtaarin verran viljelysmaata ja kotitalouseläimiä, jotka tukivat perheiden toimeentuloa.¹⁷

Vuosina 1910–1917 seisakkeen itäpuolella toimi Koskelan Tiilitehdas Oy:n tehdas. Rekolaan perustettiin myös yksityinen suomalainen kansakoulu, jossa vuonna 1915 oli 25 oppilasta.¹⁸

¹⁷ Jantunen 2003, 25.

¹⁸ Litzen & Vuori, 1997, s. 389–390

9 Vuonna 1901 valmistunut Rekolan kartano kuuluu 1400-luvulla Helsingin pitäjän kirkon seurakunnan haltuun tulleen Räckhalsin tilaan. Rakennus on suojeltu asemakaavalla. Vantaan kaupunginmuseo.

10 Vuonna 1956 rekolalaiseen 1920-luvulla rakennettuun puuhuvilaan perustettiin Vantaan ensimmäinen kunnallinen päiväkotitoiminta. Huvila oli hankittu yksityishenkilöltä, ja se oli aikaisemmin toiminut myös kouluna. Kustaantie 22. Kuva vuodelta 1964. Mauno Mannelin. Vantaan kaupunginmuseo.

11 Pelastusarmeijalla oli Rekolassa täysihoitola, jossa työntekijät tulivat viettämään junalla lomiaan. Pihapiiriin kuului saunarakennus, sikala, vaja, leikkimökki sekä muutama parakki vieraita varten. Valokuvassa naiset musisoivat päärakennuksen edustalla Rekolassa vuonna 1922. Rakennus purettiin 1950-luvulla heikkokuntoisena. Pelastusarmeijan lepokoti sijaitsi nykyisen Koivukylän päiväkodin lähellä, ja sen rauniot löytyvät yhä Helenanpuistosta. Vantaan kaupunginmuseo.

¹⁴ Litzen 1987, 44.

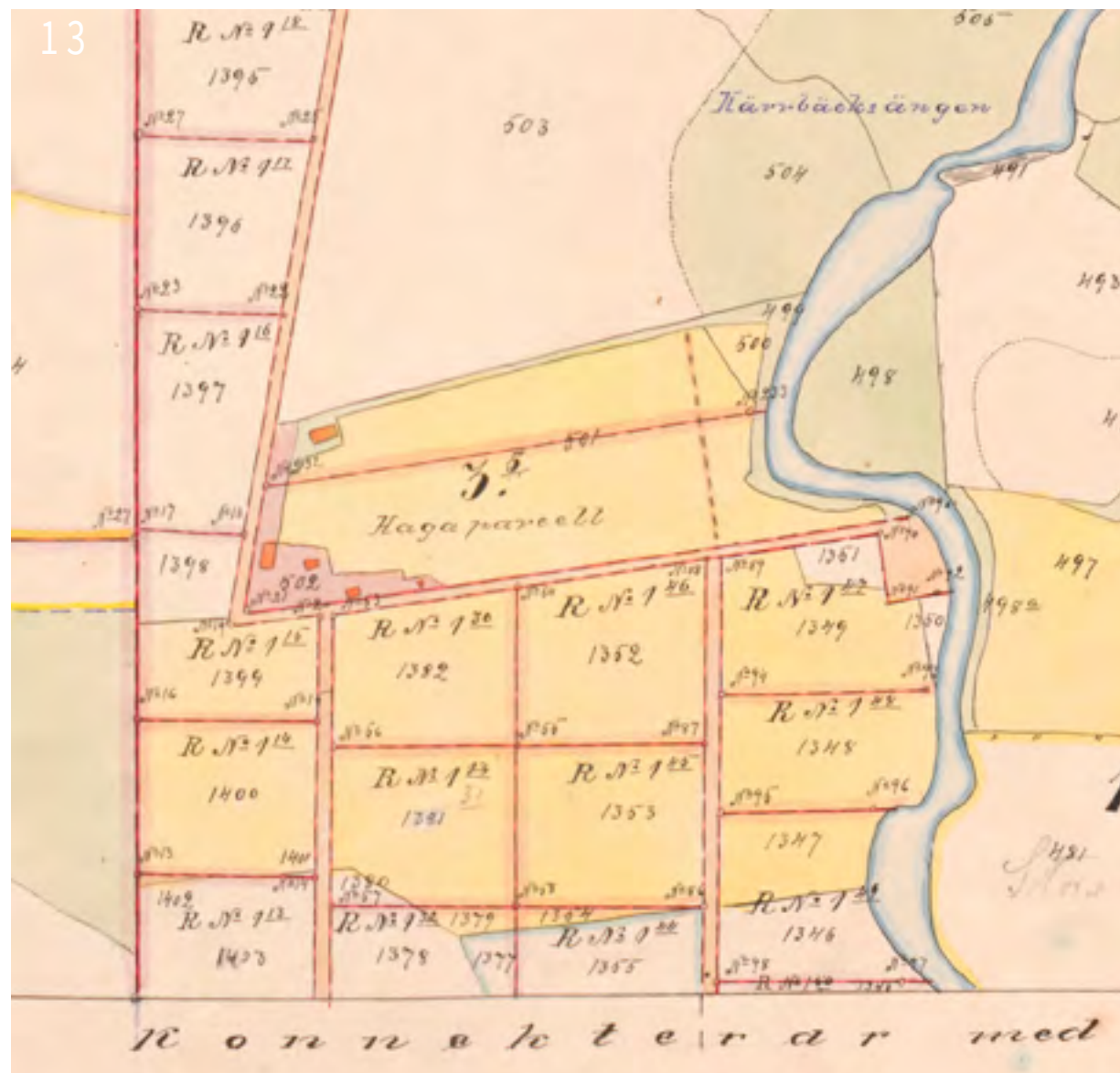
¹⁵ Litzen 1987, 49.

¹⁶ Jantunen 2003, 25.

12 A. Gestrin ja F. Katajavuori kauppaavat palstatiloja ja huvilatontteja lähellä Räckhalsin pysäkkiä Helsingin Sanomissa 10.4.1907. Kansallisarkisto.

13 Ote Rekolan lohkomiskartasta vuodelta 1909. Vuonna 1922 Martti Pihkala hankki Haga 3°-pien tilan, jolle valmistui vuonna 1928 uusi päärakennus Pihkalan talo. Tontin eteläpuolella kulkeva Jokitie nimettiin myöhemmin Joukontieksi. Rekola / Hanaböle; Storskiftesreglering, karta och handlingar. Kansallisarkisto.

14 Rekolan kansakoulun vanhempi osa valmistui vuonna 1928 ja sen suunnitteli kunnan rakennusmestari. Kuva vuodelta 1964.
Vantaan kaupunginmuseo.

15 Rekolalaista maisemaa vuonna 1956. Nainen pyöräilee Rekolantietä kohti Laurintien risteystä. Oikealla vaatturi Yrjö Piironen vaatturiliike asuintalossa.
Vantaan kaupunginmuseo.

RAKENNUTTAMINEN

Martti Pihkala (1882–1966)

Martti Aleksander Pihkala (vuoteen 1906 Gummerrus) syntyi Pihtiputaalla ja valmistui vuonna 1903 opettajaksi. Hän toimi vuosina 1904–1920 opettajana Jyväskylän kuuromyökkäkoulussa, jossa tapasi ensimmäisen vaimonsa Hilda Pihkalan (os. Eskelin).¹⁹

Suomen sisällissodan aikaan Pihkala tuli tunnetuksi jääkäri- ja väkijoukkojen osallistuneena aktivistina ja Keski-Suomessa ja Etelä-Pohjanmaalla toimineena suojeluskuntien perustajana.²⁰

Suomen itsenäistymisen jälkeen Pihkala johti työnantajien poliittisten lakkojen murtamiseksi perustamaansa Vientirauha-yhtymää, joka tunnettiin myös "Pihkalan kaartina". Yhtymä järjesti rikkurityövoimaa lakkotyömaille tarkoituksena järjestäytyneen työväenliikkeen murtaminen.²¹

1930-luvulla Pihkala vaikutti äärioikeistolaisten Lapuan liikkeen ja Isänmaallisen kansanliikkeen (IKL) vaikuttajana. Kokoomuksen kansanedustaja hänestä tuli vuonna 1930.²²

Rekolaan vuonna 1922 päätynyt Pihkala osallistui aktiivisesti kylän toimintaan. Pihkala oli mukana perustamassa Tieosuuskuntaa, joka rakensi teitä asukkailta ke-

rätyillä tiemaksuilla. Pihkala oli myös mukana sähköjen hankkimisessa kylään. Myös kansakoulu saatiin Korson sijaan Rekolaan Pihkalan ansiosta. Valtuuston viivytyksen vuoksi Pihkala osti itse kansakoulutontin ja myi sen eteenpäin kunnalle. Lisäksi Pihkala lahjoitti kylälle urheilukentän.²³

Vuosina 1925–1926 Martti Pihkala veljensä ja kapteeni Lauri "Tahko" Pihkalan kanssa hankkivat Ilosjoen 68 hehtaarin tilan Keravanjoen itäpuolelta. Veljesten suunnitelmiana oli palstoittaa alue huvilakaupunginosaksi ja vuonna 1938 he aloittivat maiden myynnin. Alue nimettiin Ilosjoki-Päiväkummuksi, ja Pihkala rakennutti yhdessä veljensä kanssa omalla kustannuksellaan teitä yli 40 kilometrin edestä alueelle sekä ensimmäisen joen ylittävän sillan Marttisenkosken kohdalle, Matarin- ja Pikkukosken puoleenväliin.²⁴

Syksyllä 1944 Pihkala julkaisi entisen presidentin P. E. Svinhufvudin kanssa yhdessä tehdyn kirjan *Testamentti kansalleni*, jossa Suomea kehoitettiin pysymään Saksan rinnalla sodan loppuun asti. Jatkosodan päätyttyä vuonna 1944 Pihkala pidätettiin saksanmielisten kannanottojensa vuoksi ja asetettiin kotiaarestiin kolmeksi vuodeksi Jokipolven tilalleen. Viimeiset vuotensa Pihkala vietti syrjässä politiikasta viljellen maatilaansa.

16 Martti Pihkala asepuvussaan vuonna 1918. Valokuva teoksesta Niinistö, Jussi: *Lapuan Liike - kuvahistoria kansanoususta 1929-1932* (2003).

19 Uola 2001.

20 ibid.

21 ibid.

22 ibid.

23 Jantunen 2003, 25.

24 Jantunen 2003, 29.

Koskela 1³⁰ ja Haga 3⁵ muodostavat Jokipolven

Vuonna 1922 Martti Pihkala osti Rekolasta kaksi pientilaa, Koskelan 1³⁰ ja Hagan 3⁵, kesäpaikaksi ja viljelytarcoitukseen. Tilat sijaitsivat noin 200 metriä Keravanjoen mutkasta radan suuntaan. Tilat yhdistettiin ja nimettiin Jokipolveksi. Hagan pientilalla sijaitsi puinen, masardikattoinen talviasuttava huvila, jossa oli keittiö, neljä huonetta, suuri yläkuisti ja tiloja kesänukkumiseen. Tallossa oli kerrotun mukaan asunut pirtutrokari, joka oli rakentanut kellariin salahuoneen liiketoimintansa vuoksi. Viljelyalaa oli 20 hehtaaria.²⁵

Alkuun Pihkalan perheellä oli talviasunto Helsingissä perheen isän työn ja kuuden lapsen koulunkäynnin vuoksi. Jokipolveen hankittiin 2–3 lehmää, hevonen ja sikoja. Talvisin eläimistä pitivät huolen karjakko ja renki. Kesäksi Jokipolveen saapuivat kaupungista Pihkalan perheen lisäksi sisäkkö ja emäntäpiika. Pihkalan vaimon kuoltua vuonna 1927 muu perhe muutti kokonaan Rekolaan.²⁶

25 Jantunen 2003, 25.

26 ibid.

17 Jokipolven tila ennen Pihkalan talon valmistumista 1920-luvulla. Kuva julkaistu sukujulkaisu Gummerus-Pihkalan Sanomissa 1/2020.

Pihkalan talo

Jokipolven vanhan huvilarakennuksen tilalle rakennettiin vuosien 1927–1928 aikana 1920-luvun klassismia edustava talo, jonka esikuvana oli englantilainen herraskartano. Rakennuksen päämuurarina toimi Otto Partio ja kirvesmiehenä Nikanor Herlin, jotka olivat Pihkalan tuttuja Rekolasta. Rakennuksen alkuperäisiä lupapiirustuksia ei ole säilynyt nykypäivään, eikä rakennuksen arkkitehtia ole selvillä. Martti Pihkalan tytär on kertonut muistelmissaan, että talon suunnitteli naisarkkitehti, jonka sukunimi oli Kallio.²⁷

Vuonna 1928 uuteen taloon muuttivat Pihkalan uusi vaimo, vaimon poika sekä Pihkalan kuusi lasta. Uuden päärakennuksen alakerrassa sijaitsivat sali, keittiö ja kotiapulaisen huone sekä yläkerrassa makuuhuoneet. Kaksikerroksinen vaaleaksi rapattu talo erottui aikanaan selkeästi ympäristöstä peltomaisemasta sekä harvoista pienistä puutaloista.²⁸

Pihkala asui Jokipolven tilallaan vanhoille päivillensä asti. 1960-luvulla Jokipolven tila myytiin Muuntolaite Oy:lle. Vuonna 1969 yritys toteutti peruskorjauksen, jossa Pihkalan talo muutettiin teollisuuslaitoksen konttori- ja sosiaalitiloiksi. Samalla rakennuksen kylkeen rakennettiin yksikerroksinen teollisuussiipi.

²⁷ ibid.

²⁸ ibid.

18 Pihkalan talo vuonna 1989. Päivi Lehtovirta.
Vantaan kaupunginmuseo.

ARKKITEHTUURI

1920-luku rakennusaikana

Suomi oli 1920-luvulla noin kolmen miljoonan asukkaan maatalousyhteiskunta ja nuori itsenäinen tasavalta. Vuosina 1914–1918 sodittu ensimmäinen maailmansota oli tuonut maahan ankaran pula-ajan. Sodan jälkeinen rakentaminen oli vähäistä, ja asunnoista oli pulaa niin työväen kuin keskiluokankin keskuudessa. 1920-luvun alun pulakauden aikana rakennusmateriaaleissa säästettiin korvaamalla punatiili heikommin eristävällä kalkkihiekattiilellä, ja huonekorkeuksia laskettiin. 1920-luvulla asuntojen huonekorkeus painui alle kolmeen metriin.²⁹

Pula-aika väistyi 1920-luvun puoleen väliin mennessä, ja vuosien 1924–1928 aikana Suomen talouskasvu oli poikkeuksellisen nopeaa. Vuonna 1926 rakentamisen määrä lähti merkittävään nousuun ja huipentui ennätysvuoteen 1928, jolloin Suomen kaupunkeihin rakennettiin yhteensä noin 9500 asuntoa. Talouskasvun aika ja rakentamisen hullut vuodet katkesivat kansainväliseen lamaan, joka alkoi New Yorkin pörssiromahduksesta keuhalla 1929.³⁰

²⁹ Neuvonen 2006, 52; Standertskjöld 2006, 102–105.

³⁰ *ibid.*

19 Valtaosa Etu-Töölön rakennuksista rakennettiin vuosien 1924–1928 rakennusbuumin aikana. Alueen hallitseva tyyli on 1920-luvun klassismi. Korttelia nro 429 Mechelininkadun vieressä rakennetaan talvella 1927–1928. Helsingin kaupungin museo.

Terveellisen asumisen ihanne

Tiivistyvissä teollisuuskaupungeissa kulkutaudit ja saasteet heikensivät asumisen laatua. Epäterveelliseen asuinympäristöön herättiin 1800-luvun lopulla osana puutarhakaupunkiaatetta. Asuntosuunnittelussa valo ja raitis ilma muodostuivat asuntojen keskeisiksi suunnitteluperiaatteiksi. Auringonvalon saantia ja tuuletettavuutta edistettiin välttämällä pimeitä käytäviä ja rakentamalla parvekkeita.³¹

Niin kutsutut yhdenperheen talot nousivat 1900-luvulla työnväen ja kasvavan keskiluokan asuntoihanteeksi. Huvilakaupunginosia syntyi 1800–1900-lukujen taitteessa varakkaalle säätyläistölle esimerkiksi Kulosaareen, Meilahteen ja Haagaan. Lisäksi 1900-luvun alussa asuntojen varustetaso kohosi merkittävästi. Keski- ja yläluokan taloihin asennettiin lämmin vesi ja viemärijärjestelmä, sekä keskuslämmitys yleistyi.³²

20 1920-luvulla rakennettu Puu-Käpylä tavoitti puutarhakaupungin ihanteet edullisesta ja terveellisestä asumisesta. Pientalot on aseteltu ilmavasti niin, että rakennusten väliin jää kasvillisuutta. Puurakennuksia Joukolantien varrella Käpylässä noin vuonna 1950. Helsingin kaupungimuseo.

31 Standertskjöld 2006, 14–15.

32 Standertskjöld 2006, 26–27.

1920-luvun arkkitehtuurin pääpiirteet

1900-luvulle tultaessa jugend oli kehittynyt alkuvuosien rehevyydestä ja kansallisromanttisten aiheiden runsaasta käytöstä kohti yksinkertaisempaa ilmaisua. Ensimmäinen maailmansota pulakausineen muodosti ratkaisevan käännekohdan, jonka jälkeen niukasti koristeltu, säännöllinen klassismi tuli valtaan.³³

1920-luvun klassismi suosi yksinkertaisuutta, symmetriä, selkeyttä ja yhtenäisyyttä. Julkisivut rapattiin pinalta yhtenäiseksi vaaleilla sävyillä. Rappaus tehtiin epätasaisesti, jotta valo ja varjo leikkittelisivät kiinnostavasti seinäpinnoilla. Koristeaiheita, pilastereita sekä siroja koristekuvioita käytettiin maltillisesti ja harkitusti. Kertaustyylien kipsikoristelu ei palannut. Ajalle ominaisia piirteitä olivat kuusiruutuiset ikkunat ja tiilikatto. Pieniruutuiset ikkunat olivat myös pulakauden vaatimus.³⁴

Asunnot olivat säästösyistä entisiä vuosikymmeniä pienempiä ja matalampia. Huoneet olivat suljettuja, selkeitä tiloja, ja niitä sisustettiin väljästi kevein huonekaluin. Varsinaista edustustilaa ei enää ollut, ja salin sijaan puhuttiin olohuoneesta.³⁵

Rakentamisen klassistisia piirteitä omaksuttiin Ruotsin ja Tanskan lisäksi Italiasta. Vuosikymmenen lopulla arkkitehtuuri pelkistyi entisestään ja kääntyi 1930-luvulle tultaessa puhtaaseen funktionalismiin.³⁶

33 Kaila ym 1987, 13.

34 Kaila ym 1987, 13; Standertskjöld 2006, 98.

35 Heikkinen ym 1989, 23–24.

36 Standertskjöld 2006, 100–101.

21 1920-luvun sisustus oli niukkaa. Seinät, lattia ja katto tehtiin mieluiten neutraaliksi taustaksi huonekalujen ja koriste-esineiden sommittelulle. Sisäkuva prof. Ilppo Simo Louhivaaran lapsuudenkodista Etu-Töölössä vuonna 1927. Helsingin kaupunginmuseo.

Sijainti tontilla

Pihkalan tilan uusi päärakennus aseteltiin aikaisempien rakennusten muodostaman pihapiirin itänurkkaan, pääjulkisivu kohti Joukontietä. Pihapiirissä sijaitsivat ennestään vanhempi päärakennus, navetta, talli, amerikkalaistyylinen kanala sekä muita ulkorakennuksia.³⁷

Pihkalan talon eteen istutettiin puutarhamaista kasvilisuutta. Ilmakuvien perusteella rakennuksen edustalla on mahdollisesti sijainnut pieni muotopuutarha. Päärakennuksen länsi- ja itäpuolella sijaitsi viljelysmaita.

Pihapiirin muut rakennukset purettiin 1960-luvulla kiinteistön omistajanvaihdoksen myötä. Vanhemman päärakennuksen ympäristö lohkottiin omaksi tontikseen, ja sille rakennettiin yksikerroksinen omakotitalo 1960–1970-luvulla. Muu pihapiiri täydentyi 1900-luvun loppupuolella teollisuusrakennusten laajennuksilla useassa vaiheessa.

³⁷ Lehtovirta, 1989.

76 Ilmakuva Pihkalan talon pihapiiristä vuodelta 1931. Paikkatietoikkuna.

77 Ilmakuva Pihkalan talon pihapiiristä vuodelta 1950. Pihapiirin pohjoisinta rakennusta on laajennettu. Paikkatietoikkuna.

Julkisivuarkkitehtuuri

Pihkalan talo on julkisivuarkkitehtuuriltaan tyyli- puhdas- ta 1920-luvun klassismia sekä kartanotyyliä. Kaksiker- roksisella vaaleaksi rapatulla rakennuksella on pellistä tehty punainen aumakatto, joka on uusittu 2010-luvulla.

Symmetrisesti ja tasaisin välein asetellut ikkunat ovat ensimmäisen kerroksen pääjulkisivulla hieman toisen kerroksen ikkunoita suuremmat. Rakennuksen pienem- mät ikkunat ovat alun perin olleet kahdeksanruutuisia ja Joukontien julkisivun suuremmat ikkunat kymme- nenruutuisia. Ikkunat on uusittu valokuvien perusteella vuosien 1992–2000 aikana T-ikkunoiksi. Rakennuksen takapuolella pohjoisjulkisivulla ikkunoita on eteläistä julkisivua harvemmin, kymmenen sijaan kuusi.

Rakennuksen Joukontien puoleinen pääjulkisivu on aikoinaan auennut kohti eteläistä Rekolan peltomaise- maa. Julkisivun sisäänkäynnille on sommiteltu pieni- piirteinen kahden doorilaisen pylvään porttiikki, jonka yläpuolella on pieni parveke. Kuusi pientä kattoikkunaa aukeavat etelään ja pohjoiseen.

Rakennuksen pääsisäänkäynti sijaitsee sivussa, Kera- vanjoen puoleisella julkisivulla. Portiikin sijaan sisään käydään pieneen porstuaan, jonka päällä on Joukontien julkisivua hieman suurempi parveke.

Ulkoasultaan pelkistetyssä rakennuksessa on käytetty 1920-luvulle tyypillisesti hyvin maltilli- sesti koristeaihteita. Julkisivuarkkitehtuurin ak- senttina toimii Joukontien puoleinen pylväsaie.

Eteläisen julkisivun toiminnallisuus ja parvekkeiden si- joittelu viittaavat 1930-luvun funktionalismiin.

22 Pihkalan talo kuvattuna joulukuussa 2021.
Eero Happonen. Vantaan kaupunginmuseo.

Rakennusaineet ja -tekniikka

Pihkalan talon rakennustapa ja -materiaalit ovat tyyppilliset rakennusaikansa asuinrakennuksille. Rakennus on perustettu maanvaraisesti paksulle sementtilaatalle pehmeän ja savisen maaperän vuoksi. Rakennuksella ei ole kellaria.

Ulkoseinät ovat vaaleaksi rapattuja massiivitiiliseiniä. Tiilenä on käytetty 1920-luvun lopulla laman vuoksi yleistynyttä punatiiltä edullisempaa kalkkihiekkatiiltä. Väliseinät ovat joko kantavia tiiliväliseiniä tai luginomasaseiniä. Väli- ja yläpohjan kantavat palkkirakenteet ovat puisia.

23 Rakennuksen ullakko kuvattuna kesäkuussa 2023.

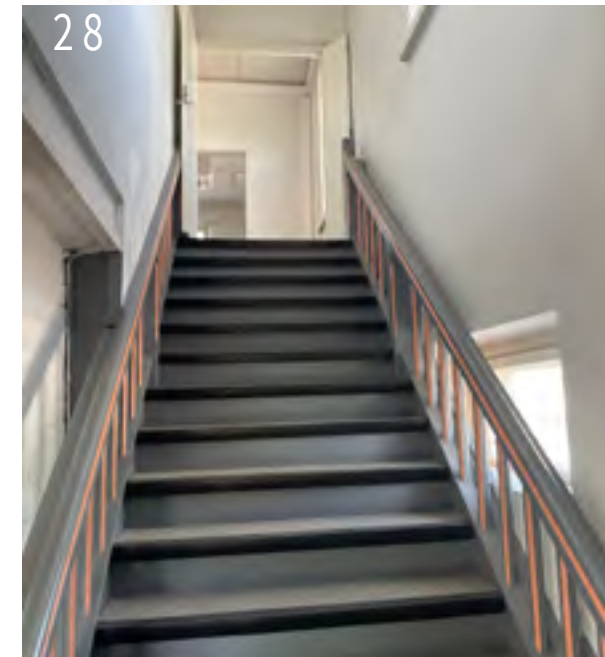
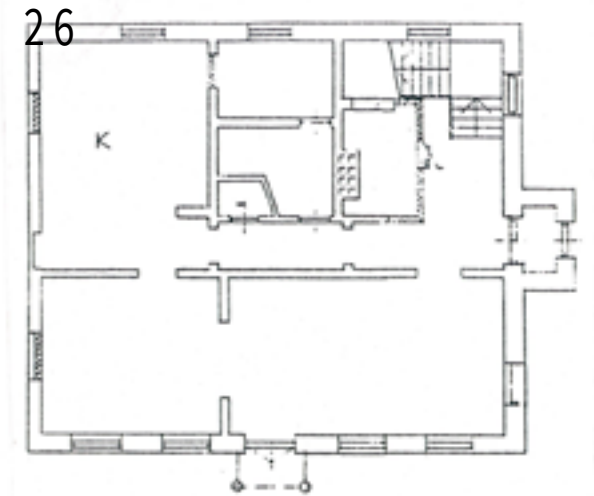
Sisätilat

Rakennuksen pääsisäänkäynnistä on käyty tilavaan aulatalaan, josta portaat johtavat toiseen kerrokseen. Ensimmäisessä kerroksessa on sijainnut eteisaulan lisäksi sali tai olohuone, keittiö ja kotiapulaisen huone. Olohuoneena on toiminut todennäköisesti rakennuksen koilliskulmassa sijaitseva kerroksen suurin huone, josta on myös käynti ulos. Olohuoneen viereinen, lounaiskulman huone on todennäköisesti toiminut ruokailutilana. Keittiö on todennäköisesti sijainnut rakennuksen luoteiskulmassa ja sen vieressä on mahdollisesti ollut käyntiovi ulos. Keittiön vieressä on sijainnut todennäköisesti pieni kotiapulaisen huone sekä mahdollisesti WC- ja peseytymistila. Makuuhuoneet ovat sijainneet toisessa kerroksessa.

24 Rakennuksen alkuperäiset pääpiirustukset ovat kadonneet. Rakennuksen pohjapiirros esitettynä vuoden 1989 Vantaan kaupunginmuseon inventointikortissa. Pohjapiirros ei ole mittakaavassa.

25 Rakennuksen portaikko on säilynyt alkuperäisenä. Kuva kesäkuulta 2023.

26 Puinen portaikko on maalattu harmaaksi lohenpunaisilla aksenteilla. Alkuperäinen värimaailma ei ole tiedossa. Kuva kesäkuulta 2023.

MUUTOSVAIHEET

Rakennuksen muutosvaiheista on niukasti tietoa. Martti Pihkalan ajalta rakennuksesta ei ole säästynyt valokuvia, suunnitelmia tai muita dokumentteja. 1960-luvulla tapahtuneen omistajanmuutoksen ja käyttötarkoituksen muutoksen jälkeisen ajan dokumentaatio on myös puutteellista.

Ulkoasu

Kiinteistön elinkaaren aikana rakennuksessa ei ole tapahtunut tiedettävästi merkittäviä julkisivumuutoksia. Rakennuksen merkittävin muutos on tapahtunut vuonna 1969 länsijulkisivulla laajennusosan rakentamisen myötä. Länsijulkisivulla on todennäköisesti sijainnut alun perin kuusi ikkunaa tai viisi ikkunaa ja käyntiovi symmetrisesti aseteltuna. Ikkunoista tai entisistä ikkuna-aukoista ei ole näkyviä viitteitä sisätilassa.

Rakennuksen säilyneet ikkunat on uusittu 1990-luvulla kahdeksan- ja kymmenenruutuisista ikkunoista T-ikkunoiksi.

Rakennuksen kahden parvekkeen kaiteet on uusittu 1990-luvulla. Kaiteiden alkuperäinen malli ei ole tiedossa. Myöskään rakennuksen ulko-ovet eivät ole alkuperäisiä.

Sisätilat

Rakennuksen sisätiloissa on tehty käyttötarkoituksen muutoksen yhteydessä muutoksia. Alkuperäistä, rakennuksen asumiskäytön aikaista huonejakoa ei ole tiedossa. Todennäköinen alkuperäinen huonejako hahmottuu kuitenkin kohtuullisesti sisätilojen nykytilasta.

Toimisto- ja teollisuuskäytön yhteydessä rakennuksen ensimmäiseen kerrokseen on lisätty tekninen tila sekä WC-tiloja. Sisätilojen pinnat ovat kauttaaltaan uusittu.

Käyttäjät

Martti Pihkalalta kohderakennus siirtyi Muuntolaite Oy:n omistukseen 1960-luvun lopulla. Vuonna 1995 Efore Oyj osti Muuntolaite Oy:n. Efore toimi Pihkalan talossa vuoden 2003 loppuun asti.

Pihkalan talo siirtyi VTK Kiinteistöjen haltuun vuonna 2003. 2010-luvulla rakennuksessa on toiminut vuokralaisena Pilkkoset Oy ainakin vuosien 2014–2018 aikana. Vuonna 2023 Pihkalan taloon tuli vuokralle KEP Automaatio Oy.

29

30

27 Vuonna 1995 Efore-konserni osti Muuntolaite Oy:n.
Kuvausaika 2000–2001. Amanda Eskola.
Vantaan kaupunginmuseo.

28 Rakennuksen edustalla on rehevää puustoa.
Kuvausaika 2000–2001. Amanda Eskola.
Vantaan kaupunginmuseo.

29 Vuonna 2021 Pihkalan talo on ollut kokonaisuudessaan tyhjillään. Eero Happonen. Vantaan kaupunginmuseo.

30 KEP Automaatio Oy:n laajennusosa on rakennettu vuonna 1969 Muuntolaite Oy:lle. KEP Automaatio Oy laajensi toimistotilojansa Pihkalan talon puolelle vuonna 2023. Valokuva vuodelta 2021. Eero Happonen. Vantaan kaupunginmuseo.

31 Teollisuusrakennuksen päädyssä on toiminut alkuvuodesta 2020 Kahvipahtamo Kahvi Charlotta. Kuva vuodelta 2021. Eero Happonen. Vantaan kaupunginmuseo.

Rakennusluvan alaiset muutokset

Seuraavassa listauksessa on määritelty kaikki rakennusluvan alaiset muutokset, jotka ovat olleet saatavilla Vantaan kaupungin käyttämästä sähköisestä asiointipalvelusta Lupapiste.fi.

Laajennus, lupatunnus 672-69

Rakennuksen kylkeen on toteutettu Muuntolaite Oy:n toimesta uusi teollisuussiipi. Pihkalan talon länsijulkisivuun on puhkaistu aukko, josta uuteen teollisuussiipeen käydään. Muutosvaiheesta ei ole saatavilla pääpiirustuksia.

Rakennuslupa 1969
Rakennuttaja Muuntolaite Oy

Laajennus, lupatunnus 0006-84-B

Teollisuussiipeä laajennetaan entisestään. Muutoksia ei tehdä Pihkalan talossa. Pohjapiirustuksessa Pihkalan talon ensimmäiseen kerrokseen on merkattu kolme työhuonetta, pukuhuone, pesuhuone, WC ja kattilahuone. Entiset ikkunanpaikat länsijulkisivulla on merkitty.

Rakennuslupa 12.9.1984
Rakennuttaja Muuntolaite Oy
Suunnittelija Tommy Viherkoski,
Oy Aerator Ab

Laajennus, lupatunnus 0250-98-B

Teollisuussiipeä laajennetaan kylmällä varastolla. Pihkalan talon pohjapiirustuksessa ensimmäiseen kerrokseen on merkattu kaksi työtilaa, pukuhuone, pesuhuone ja WC. Salille ei ole määritelty käyttötarkoitusta.

Rakennuslupa 1998, päivämäärää ei saatavilla
Rakennuttaja Muuntolaite Oy
Suunnittelija Rakennusarkkitehti Eero Nuorti

WC-tilat, lupatunnus 73-1097-03-C

Pihkalan talon toimistosiipeen lisätään kaksi WC-tilaa sekä suihkuhuone. Pohjapiirustuksessa Pihkalan talon ensimmäiseen kerrokseen on merkattu työtila/ruokailutila, rakennuksen lounaiskulmaan työtila/keittiö, neuvotteluhuone, sosiaalitala, suihkuhuone, kaksi WC-tilaa ja lämmönjakohuone.

Rakennuslupa 23.2.2004
Suunnittelija Leila Tuominen,
Arkkitetoimisto Forma-Futura Oy

NYKYTILA

SAATSI ARKKITEHDIT
PIHKALAN TALO | RAKENNUSHISTORIASELVITYS

32 Pihkalan talo kuvattuna kesäkuussa 2023.

ULKOASU

Rakennus on rakenteiltaan ja talotekniikaltaan pääosin alkuperäisessä kunnossa. Ikkunat ja ovet eivät ole alkuperäisiä. Ikkunoiden sekä ovien uusimisajankohta sijoittuu 1990-luvulle.

Joukontien puoleisen parvekkeen kaide on uusittu 1990-luvulla. Itäparveke on säilynyt ennallaan vuodesta 1989. Kaiteen alkuperäisyydestä ei ole tietoa.

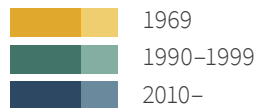
Rakennuksen alkuperäinen väritys ei ole tiedossa. Vuoden 1989 inventoinnissa rakennuksen rappaus on kuvailtu harmaaksi. Rappaus on kuitenkin todennäköisesti ollut jo alun perin vaalea, valkoinen tai keltainen 1920-luvun tyyliin.

Ilmakuvien perusteella rakennuksen aumattu peltikate sekä kattoikkunat ovat alkuperäisiä vastaavia. Alkuperäisestä sävystä ei kuitenkaan ole tietoa. Katto oli väritykseltään punainen ennen 2010-luvulla tehtyä kattoremonttia.

33 Pihkalan talo kuvattuna kesäkuussa 2023.

34 Pihkalan talo kuvattuna koillisesta. Rakennuksen takana piha on asfalttikenttää. Kuva kesäkuulta 2023.

35 Julkisivut etelään ja länteen, kerrostuneisuuskaavio. Kuva ei ole mittakaavassa. Pohjalla kesäkuussa 2023 otettu valokuva. Värit kertovat ajankohdan, jolloin rakenne tai tila on viimeistään tehty.

36 Lähikuva parvekkeen kaiteesta. Kaiteen metalliosa on mahdollisesti alkuperäinen. Kuva kesäkuulta 2023.

37 Vanhin säilynyt valokuva Pihkalan talon eteläjulkisivusta. Kuva otettu vuonna 1989. Päivi Lehtovirta. Vantaan kaupunginmuseo.

	1969
	1990–1999
	2010–

38 Julkisivu itään, kerrostuneisuuskaavio. Kuva ei ole mit-takaavassa. Pohjalla kesäkuussa 2023 otettu valokuva. Värit kertovat ajankohdan, jolloin rakenne tai tila on viimeistään tehty.

39 Lähikuva itäjulkisivun kaiteesta. Kaide on mahdollisesti alkuperäinen. Kuva kesäkuulta 2023.

40 Vanhin säilynyt valokuva Pihkalan talon itäjulkisivusta. Kuva otettu vuonna 1989. Päivi Lehtovirta. Vantaan kaupungin museo.

	1969
	1990–1999
	2010–

41 Julkisivu pohjoiseen, kerrostuneisuuskaavio. Kuva ei ole mittakaavassa. Pohjalla kesäkuussa 2023 otettu valokuva. Värit kertovat ajankohdan, jolloin rakenne tai tila on viimeistään tehty.

SAATSI ARKKITEHDIT
PIHKALAN TALO | RAKENNUSHISTORIASELVITYS

SISÄTILAT

Rakennuksen sisätilat on uusittu viimeksi vuosien 2003–2004 muutosvaiheen yhteydessä. Tuolloin rakennukseen on lisätty muun muassa WC-tiloja. Alkuperäinen huonejako on kuitenkin yhä hahmotettavissa.

Ensimmäinen kerros

Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsivat entinen toimistohuone, keittiö, kaksi WC-tilaa sekä tekninen tila. Ensimmäisen kerroksen länsipääty on yhdistetty viereiseen KEP-Automaatio Oy:n tiloihin. Näihin toimistotiloihin ei ole pääsyä Pihkalan talon kautta.

Lattiamateriaalina on laminaatti. WC-tilojen lattiassa on muovimatto. Valtaosin seinistä on asennettu lasikuitutapetti. Sähkö- sekä putkirakenteita on vedetty pintaveitoina. Ensimmäisen kerroksen tekninen tila on lohkottu eteistilasta. Väliseinärakenteena on käytetty tiiltä.

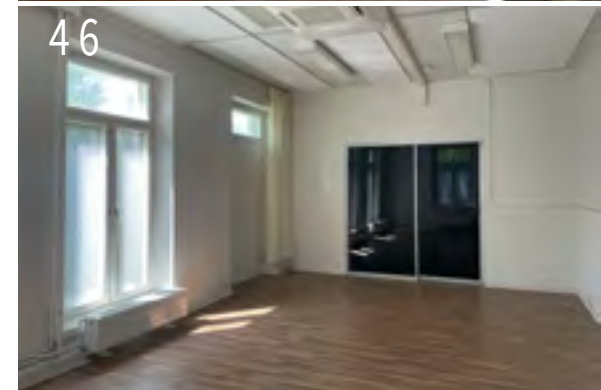
Kaikki pintarakenteet on todennäköisesti uusittu ja keittiön sekä WC-tilojen kalusteet asennettu vuosien 2003–2004 korjaustöiden yhteydessä. Alkuperäistä portaikkoa lukuun ottamatta kerroksessa ei ole viitteitä alkuperäisistä pintarakenteista. Portaikon askelmat on peitetty tuntemattomassa muutosvaiheessa muovimatolla.

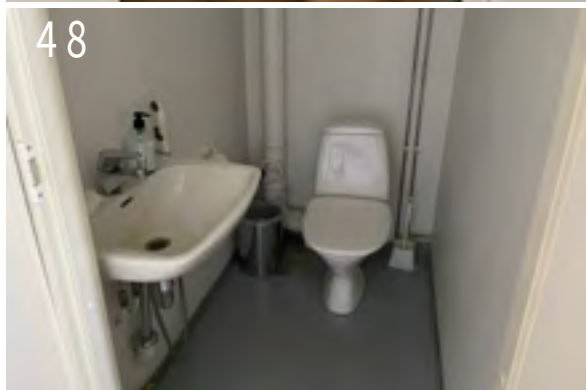

42 Ensimmäisen kerroksen kaakkoisnurkka. Tila on alunperin toiminut todennäköisesti salina. Kuva kesäkuulta 2023.

43 Alkuperäisiä sisäpintoja ei ole säilynyt. Kuva kesäkuulta 2023.

44 Kulkua KEP-Automaatio Oy:n toimistotiloihin rakennuksen länsipäädyssä on estetty. Kuva kesäkuulta 2023.

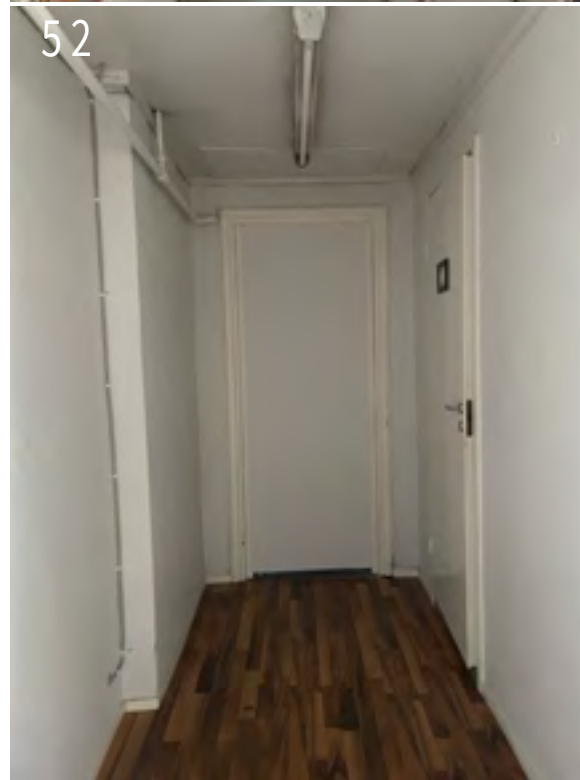
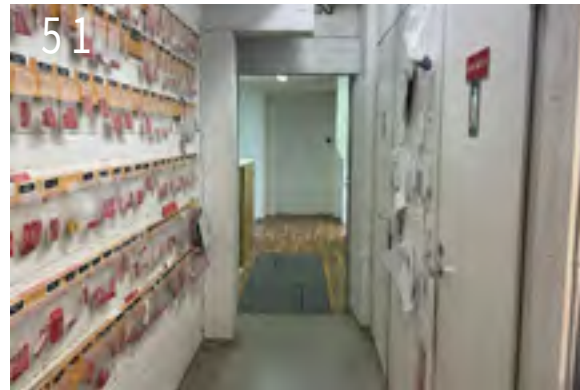
45 Kaksi WC-tilaa on lohkottu entisestä pohjoisseinustan keskimmäisestä huoneesta. Kuva kesäkuulta 2023.

46 Toiseen WC-tiloista käydään keskikäytävän kautta. Kuva kesäkuulta 2023.

47 Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsevassa teknisessä tilassa on myös vesipiste. Kuva kesäkuulta 2023.

48 Käynti toiseen kerrokseen käy sisäänkäynnin oikealta puolelta. Kuva kesäkuulta 2023.

KEP-Automaatio Oy:n toimistotilojen puolella jatkuvat samat pintamateriaalit, lattiassa laminaatti sekä seinissä lasikuitutapetti. Kaikki ovet karmeineen on uusittu lukuun ottamatta KEP Automaatio Oy:n toimistotiloja sekä tyhjiillään olevia tiloja yhdistävää umpeen levytettyä oviaukkoa.

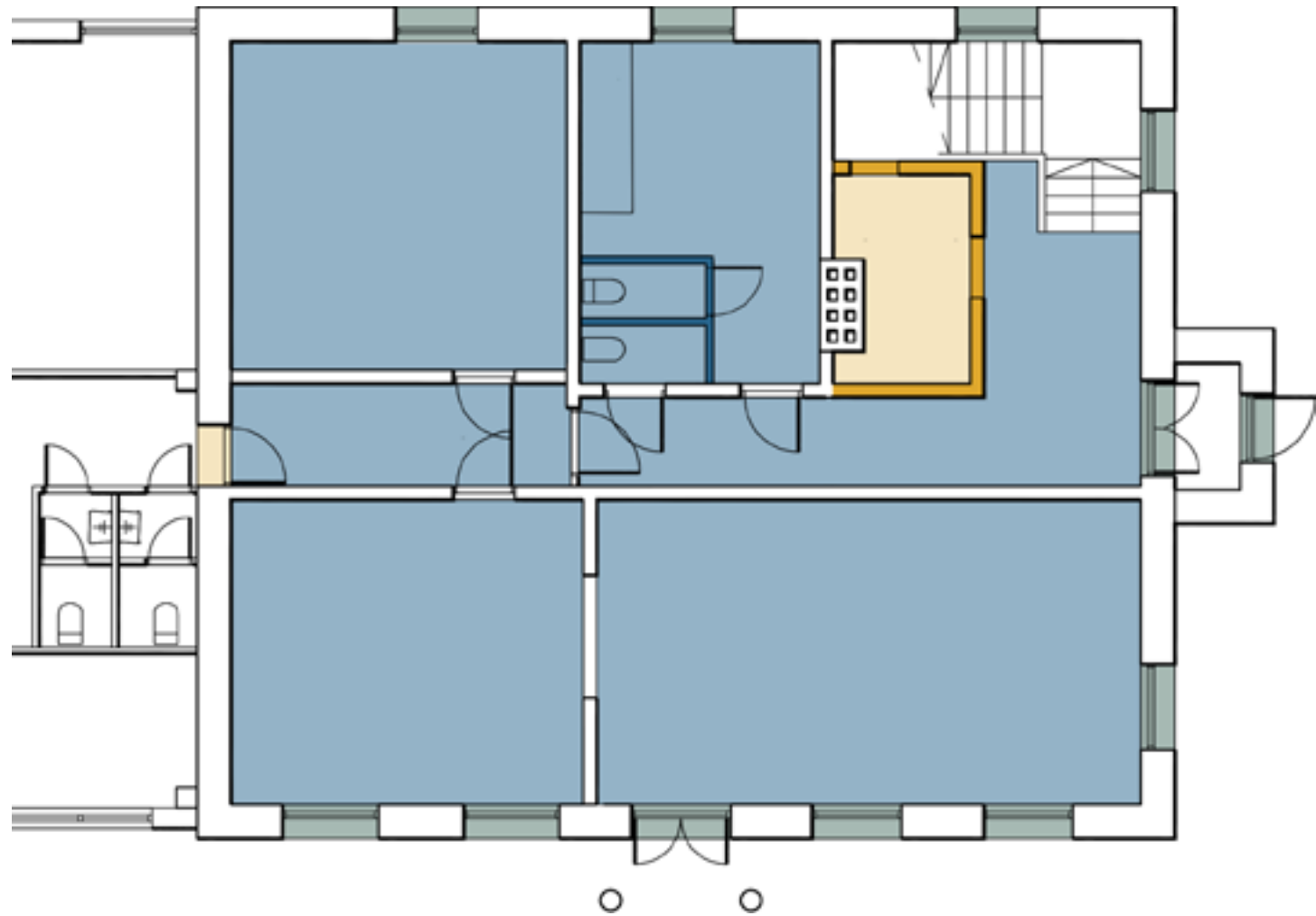
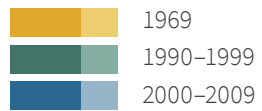
49 Käynti KEP Automaatio Oy:n lisärakennuksesta Pihkalan taloon. Kuva kesäkuulta 2023.

50 Alkuperäinen ovenkarmi KEP Automaatio Oy:n tilojen ja tyhjiillään olevien tilojen välillä. Oviaukko on levytetty umpeen. Kuva kesäkuulta 2023.

51 Toimistohuone Pihkalan talon luoteiskulmassa. Kuva kesäkuulta 2023.

52 Luoteiskulman toimistohuoneessa on kaksi ikkunaa. Kuva kesäkuulta 2023.

53 Neuvotteluhuone Pihkalan talon lounaiskulmassa. Oranssi syvennys seinässä on entinen käyntiaukko Pihkalan talon muihin huoneisiin. Kuva kesäkuulta 2023.

54 1. kerros, kerrostuneisuuskaavio. 1:100. Värit kertovat ajankohdan, jolloin rakenne tai tila on viimeistään tehty.

Toinen kerros

Toisessa kerroksessa portaat johtavat rakennuksen keskellä kulkevaan aulatilaan, jonka katto on käytävän kohdalta muotoiltu kaarelle. Käytävän näkymälinja suuntautuu Joukontien puoleisen parvekkeen ovelle. Käytävän kaareva katto on todennäköisesti alkuperäinen.

Toisessa kerroksessa sijaitsee viisi erikokoista toimistohuonetta, kaksi WC-tilaa sekä varasto. Lisäksi rakennusrungon keskeltä kulkee portaat ullakolle.

Toisen kerroksen pintamateriaalit ovat samat kuin ensimmäisessä kerroksessa. Alkuperäinen huonejako hahmottuu kohtuullisesti, mutta pieniä muutoksia on todennäköisesti tehty muun muassa WC-tilojen lisäämisen yhteydessä.

Toisesta kerroksesta ei ole säästynyt pohjapiirustusta.

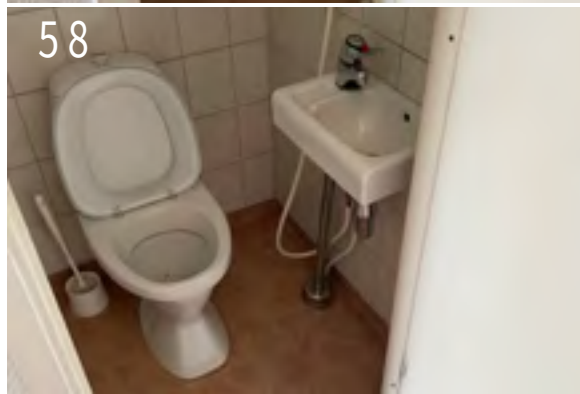
55 Vasemmanpuoleinen WC-tila. Kuva kesäkuulta 2023.

56 Oikeanpuoleinen WC-tila. Kuva kesäkuulta 2023.

57 Koilliskulman huone. Huoneesta on käynti itäparvekkeelle. Viistetty komeron seinälinja ei ole alkuperäinen. Kuva kesäkuulta 2023.

58 Käytävässä on kaareva katto. Kuva kesäkuulta 2023.

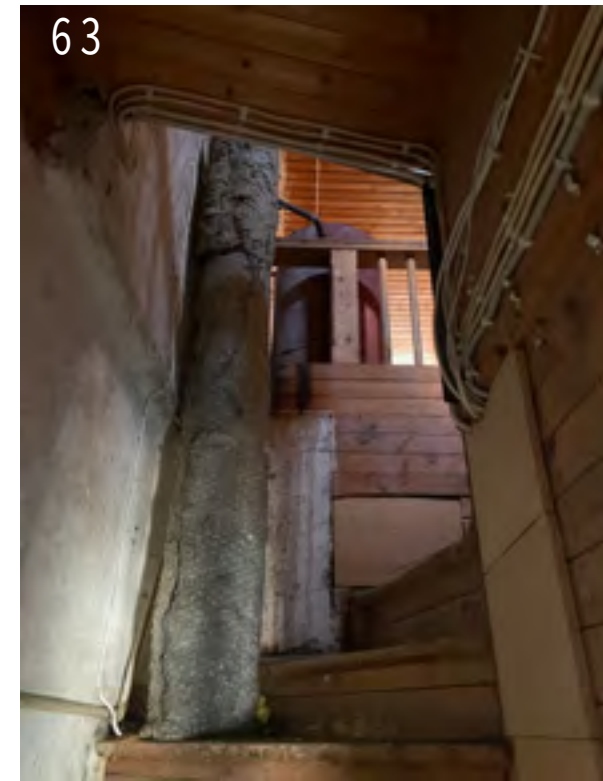
59 Toisen kerroksen suurin toimistohuone. Kuva kesäkuulta 2023.

Ullakko

Rakennuksen ullakko on alkuperäisessä kunnossa. Ullakolla on säilynyt muun muassa alkuperäisiä komeroita sekä ovia.

Tuulettuvan ullakkotilan lattia sekä kantamattomat väliseinärakenteet ovat puuta.

60 Käynti ullakolle. Kuva kesäkuulta 2023.

61 Ullakon portaat ovat alkuperäiset. Kuva kesäkuulta 2023.

62 Ullakko on alkuperäisessä kunnossa. Kuva kesäkuulta 2023.

63 Katolle on lisätty koneellisen ilmanvaihdon poistoilmahormi. Kuva kesäkuulta 2023.

64 Poistoilmahormi on uusittu 2010-luvulla tehdyn katto-remontin yhteydessä. Kuva kesäkuulta 2023.

65 Rakenteet ullakolla ovat alkuperäisessä kunnossa. Kuva kesäkuulta 2023.

66 Ullakolla on alkuperäiset puulattiat. Kuva kesäkuulta 2023.

67 Ullakolla on runsaasti vanhaa irtaimistoa. Kuva kesäkuulta 2023.

68 Vanha kiväärin tukki. Kuva kesäkuulta 2023.

69 Tyhjiä alkoholijuomapulloja. Etiketit viittaavat Martti Pihkalan aikaan. Kuva kesäkuulta 2023.

70 Kaiteesta hahmottuu pääportaikon kaiteissa käytetty profiili. Kuva kesäkuulta 2023.

71 Alkuperäinen kolmipeilinen ovi. Kuva kesäkuulta 2023.

72 Ullakon varastotilat ovat alkuperäiset. Kuva kesäkuulta 2023.

73 Ullakon ovet ovat alkuperäisiä. Kuva kesäkuulta 2023.

74 Ovessa on alkuperäinen komerolukko. Kuva kesäkuulta 2023.

JOHTOPÄÄTÖKSET

SAATSI ARKKITEHDIT
PIHKALAN TALO | RAKENNUSHISTORIASELVITYS

75 Pihkalan talo vuonna 1989. Päivi Lehtovirta.
Vantaan kaupunginmuseo.

ERITYISPIIRTEET

Maisema ja kaupunkikuva

Pihkalan talo sijaitsee Rekolan pientalovaltaisessa kaupunginosassa. Rekola kuuluu Koivukylän suuralueeseen. Maisemaa määrittää vuonna 1908 Rekolan kylässä toimitettu uusjako, jossa kulkuyhteyksiä Rekolan rautatieasemalle parannettiin ja kiinteistöjaotusta selkeytettiin. Uusjaon tuloksena uudet kiinteistöt aseteltiin suorakulmaisen koordinaatiston mukaisesti myötäillen risteäviä tielinjauksia.

Suunnitteluajankohdalleen ominaisesti alueen asuinrakennusten tontit ovat suurehkoja ja vieri viereen aseteltuja, eikä niiden vierelle muodostu aukioita tai palveluiden keskittymiä. Kaupunkikuva on kuitenkin väljä, ja asuinrakennusten pihojen viherkasvillisuus rytmittää katutilaa. Rekola halkovat pääkadut ovat Rekolantie ja Laurintie.

Lähiympäristön rakennuskannan ikä ja arkkitehtuuri vaihtelevat. Toisaalta alueella on säästynyt muutamia 1900-luvun alkupuoliskon puisia asuintaloja, jotka kytkevät alueen isojaon ja Rekolan kaupungistumisen aikaan. Monia alkuperäisiä taloja on kuitenkin huonokuntoisina purettu, ja uusia omakotitaloja rakennettu tilalle kaikilla vuosikymmenillä. Uusimmat asuintalot ovat 2020-luvulta. Valtaosaa alueen rakennuksista yhdistävät sama rakennuskorkeus sekä harjakatto. Julkisivumateriaalit sekä värit vaihtelevat.

Käsiteltävä rakennus sijaitsee Rekola pohjoisesta reunustavan Joukontien itäpäässä. Rakennuksen vierestä pohjoiseen kulkeva Pirjontie yhdistää Rekolan Matarin kaupunginosaan. Rakennus sijaitsee asuinalueen pohjoisreunalla, ja sen pääjulkisivu katsoo kohti Rekolan asuinalueita. Ympäröivä maasto on tasaista.

Kohderakennuksen valmistumisen aikainen kaupunkikuva on muuttunut merkittävästi. Muut Jokipolven maatilan rakennukset on purettu, ja tilalle on rakennettu yksikerroksista teollisuusrakentamista. Entisen, Keravanjoelle venyneen Jokipolven tilan maat on jaettu useaksi tontiksi, eikä alkuperäinen tila enää hahmotu nykyisessä kaupunkikuvassa.

Rakennus on katutilassa menettänyt yhteytensä ympäristönsä rakennuksiin. Herrainkartanoksi rakennettu asuinrakennus on liitetty epäsovivasti 1960-luvulla rakennettuun ja myöhemmin laajentuneeseen teollisuuskokonaisuuteen. Rakennuksen alkuperäinen asettelu ylevästi asuinalueen reunalla hahmottuu kuitenkin yhä.

Rakennustyyppi ja arkkitehtuuri

Rakennus edustaa arkkitehtuuriltaan 1920-luvun klassismia sekä kartanotyyliä. Kerrotun mukaan rakennuksen esikuvana on toiminut englantilainen herrainkartano. 1920-luvun klassismiin viittaavat rakennuksen vaaleaksi rapattu, pelkistetty ja koristeeton julkisivu, symmetrisesti sommitellut ikkunat sekä eteläjulkisivun pylväsportiikki.

Rakennus on aikansa laadukasta arkkitehtuuria – asiallista ja edustavaa, joskin keskisymmetrisessä asettelussaan varsin konventionaalista. Eteläisen julkisivun toiminnallisuus ja parvekkeiden sijoittelu viittaavat 1930-luvun funktionalismiin. Parvekkeet puolestaan liittyvät 1900-luvulla yleistyneeseen terveellisen asumisen ihanteeseen, jossa asuinhuoneistoja tulee pystyä tuuletamaan.

Rakennuksen arkkitehtuurissa on voimakkaita viitteitä 1900-luvun alussa erityisesti Helsingissä vaikuttaneeseen huvila-arkkitehtuurista. Omasta lähiympäristöstään se eroaa arkkitehtuurillaan merkittävästi. Rakennusaikana Rekolan rakennuskanta on koostunut lähinnä vaatimattomista, väljästi peltojen kupeeseen asetelluista puisista asuinrakennuksista. Näyttävän rakennuksen ylenkatsovaa suhdetta ympäristöönsä vahvistaa eteläisen julkisivun kahdella doorilaisella pylväällä varusteltu paraatiportiikki, joka katsoo kohti Rekolan kylämaamaa.

Pihkalan talo on rakennettu 1920-luvulle ominaisella tavalla massiivitiilirakenteisena. Rakennus on perustettu pehmeään maaperän vuoksi sementtilaatalle. Kantavat väli- ja yläpohjarakenteet ovat puisia. Rakennuksen ulkoasu on säilynyt kohtuullisen muuttumattomana.

1960-luvun lopulla toteutettu käyttötarkoituksen muutos on nykytilan näkyvin muutosvaihe. Martti Pihkalan asuinrakennuksena 1960-luvulle toiminut rakennus myytiin Pihkalan kuoltua Muuntolaite Oy:lle teollisuuskäyttöön. Tuolloin rakennuksen sisätiloista on häivytetty lähes kokonaan asuinkäyttöön viittaavat piirteet sekä rakennuksen läntiseen julkisivuun on liitetty arkkitehtonisesti epäsovelia laajennusosa.

Vuosikymmenten myötä toteutuneet muutokset eivät ole ratkaisevasti heikentäneet kohteen rakennushistoriallisia arvoja, vaikka teollisuussiipi on laajentunut lähes kehystämään rakennusta.

Historiallisuus

Pihkalan talo on vuonna 1928 valmistunut tuntemattoman arkkitehdin suunnittelema asuinrakennus. Kohteen on rakennuttanut kansanedustaja Martti Pihkala, joka on toiminut 1960-luvulle asti Rekolan kylän tärkeimpänä vaikuttajana. Vuonna 1944 asetetun Pihkalan saksanmielisyydestä johtuvan kolmen vuoden kotiarestin jälkeen Pihkala vetäytyi politiikasta ja viljelemään Jokipolven maatilaansa Rekolaan. Pihkalan talossa hän asui kuolemaansa asti.

1920-luku on ollut pääkaupunkiseudulla vilkasta asuinrakennusten rakennusaikaa. Kohde on kuvaava esimerkiksi 1920-luvun puutarha-aatteen mukaisesta huvilarakentamisesta. Rakennuksen erityisyyttä lisää Rekolan maalaiskylä rakennuspaikkana, jonka rakennuskannasta Pihkalan talo merkittävästi poikkeaa. Rakennuksen pitkä historia Martti Pihkalan asuinpaikkana lienee sitonut kohteen kiinteästi paikallisen yhteisön kollektiiviin. Tähän viittaa erityisesti rakennuksen kutsumanimi, Pihkalan talo.

ARVOT

Edustavuus

Rakennus on edustava esimerkki.

1920-luvun klassismia ja kartanotyyliä edustava asuinrakennus on edustava esimerkki rakennusaikansa rakentamistavasta ja tyylistä.

Alkuperäisyys

Rakennuksella on alkuperäisyysarvoa.

Rakennuksen ulkojulkisivuilla ei ole toteutettu sellaisia muutostöitä, jotka heikentäisivät rakennuksen arkkitehtonisia arvoja. Sen julkisivusta hahmottuvat hyvin rakennuksen alkuperäinen muoto ja 1920-luvun klassismin arkkitehtuuri.

Rakennuksen alkuperäisyyttä heikentävät 1990-luvulla uusitut ikkunat ja ovet, jotka eivät mukaile alkuperäistä mallia. Lisäksi rakennuksen kylkeen on rakennettu arkkitehtuurin tyyliin sopimaton laajennusosa. Sisätilassa alkuperäisiä ovat rakennuksen portaikko sekä ullakokerros.

Historiallinen todistusvoimaisuus

Rakennuksessa on historiallista todistusvoimaisuutta.

Pihkalan talon rakennuttanut kansanedustaja Martti Pihkala toimi 1960-luvulle, kuolemaansa asti merkittävänä vaikuttajana Rekolan kylässä. Vuonna 1944 asettuneen Pihkalan saksanmielisyydestä johtuvan kolmen vuoden kotiarestin jälkeen Pihkala vetäytyi politiikasta ja viljelemään Jokipolven maatilansa Rekolaan. Pihkalan talossa hän asui kuolemaansa asti.

Harvinaisuus

Rakennus on harvinainen.

Rakennus on tyylihistoriallisten piirteidensä kannalta harvinainen Rekolan lisäksi Vantaan alueella. Vastaavia 1920-luvun klassismia ja kartanotyyliä edustavia rapattuja asuinrakennuksia ei ole Rekolan tai muun Vantaan alueella lisäksi muita.

LÄHTEET

Kirjallisuus

Heikkinen, Maire; Heinämies, Kati; Jaatinen, Jukka; Kaila, Panu; Pietarila, Pentti. 1989. Talo kautta aikojen. Kiinteän sisustuksen historia. Gummerrus Oy, Jyväskylä.

Hockman, Tuula. 2001. Sielujen avuksi ja Pyhän Laurin kirkon parhaaksi: Räckhalsin ja Lehtisaaren lahjoitusmaiden vaiheet. Vantaan seurakunnat, Vantaa.

Hultin, Herman. 1968. Helsingin pitäjän seurakunnan historia. Suom. Kaisa Kultti. Svenska Odlingens Vänner i Helsingfors, Helsingin pitäjän seurakunnat. Helsinki.

Jantunen, Elina. 2003. Rekola. Muistoja vuosilta 1925–39. Teoksessa *Päiväkummun historia*. Toim. Seija Puha.

Kaila, Panu; Tomminen, Hannu; Pietarila, Pentti. 1987. Talo kautta aikojen. Julkisluvun historia. Gummerrus Oy, Jyväskylä.

Litzen, Aulikki. 1987. Vapaa kasvu Helsingin esikaupunkialueella 1900–1970. Suomen Historiallinen Seura. Historiallisia Tutkimuksia 140. Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala.

Litzen, Aulikki & Vuori, Jukka. 1997. Helsingin maalaiskunnan historia 1865–1945. Kunnallishallinnon uudistuksesta suureen alueluovutukseen. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Neuvonen, Petri. 2006. Kerrostalot 1880–2000. 1. painos. Helsinki: Rakennustieto Oy.

Sjöblom, Curt & Härmälä, Göran. 2019. Hanaböle: Näyttely Vantaan Maatalousmuseossa 1.5.2013–30.9.2014. Helsingin Lantmannagille r.f, Vantaa.

Standertskjöld, Elina. 2006. Arkkitehtuurimme vuosikymmenet: 1900–1920. Suomen rakennustaiteen museo; Rakennustietosäätiö; Rakennustieto Oy.

Raportit ja selvitykset

Eskola, Amanda. 2006. Vantaan moderni teollinen rakennusperintö 1930–1979. Inventointiraportti.

Eskola, Amanda. 2018. Vantaan vanhan rakennuskannan inventointi VAARI. Vantaan kaupunki, Vantaa.

Lehtovirta, Päivi. 1989. Kohdeinventointilomake. ent. Pihkalan tilan päärakennus. Vantaan kaupunginmuseo.

Vantaan kaupunki. 1987. Kortteli 73273. Asemakaavan selostus. Kaavoitusosasto 7.10.1987.

Vuojolainen, Anne. 2016. Asemakaavamuutoksen 002128 aloituskokous, Pihkalan talo. Vantaan kaupunginmuseo.

Artikkelit

Jantunen, Elina. 2003. Rekola-muistoja vuosilta 1925–1939. Matti Jantunen lyhentänyt sukujulkaisua varten. Gummerrus-Pihkalan Sanomat 1/2020.

Uola, Mikko. 2001. Pihkala, Martti (1882 - 1966). Viitattu 1.9.2023. Saatavilla: <http://urn.fi/urn:nbn:fi:ks-kg-007724>

Internet

Vantaan karttapalvelu
<https://kartta.vantaa.fi/>

Paikkatietoikkuna
<https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>

Digitaaliarkistot

Suomen Rautatiemuseo

Vantaan kaupunginmuseo